

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗІ СТУДЕНТАМИ НЕЛІНГВІСТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

PROJECT METHOD AS A TECHNOLOGY OF PERSONAL-ORIENTED APPROACH AT ENGLISH LESSONS WITH STUDENTS OF NON-LINGUISTIC SPECIALTIES

У статті розглядається доречність використання методу проектів на заняттях з англійської мови зі студентами нелінгвістичних спеціальностей, зокрема роз'яснюється суть методу проектів. Визначається практичний аспект застосування проектної діяльності. Здійснюється спроба показати те, як метод проектів стимулює розвиток індивідуально-особистісних якостей студентів соціально-психологічних спеціальностей. Доведено, як цей метод сприяє активізації мовленнєвої діяльності, дає можливість використовувати знання, отримані з інших предметів, на заняттях англійської мови.

Ключові слова: метод проектів, особистісно орієнтований підхід, мотивація, ефективність, комунікативна компетенція, пізнавальна діяльність.

психологических специальностей. Доказано, как этот метод способствует активизации их речевой деятельности, дает возможность использовать знания, полученные из других предметов на занятиях английского языка.

Ключевые слова: метод проектов, личностно ориентированный подход, мотивация, эффективность, коммуникативная компетенция, познавательная деятельность.

This article is written about the appropriateness of using the project method at English lessons with students of non-linguistic specialties. The essence of this method is explained here. The practical aspect of the project activity application is determined. An attempt is made to show how it can help to develop the personality of each student of social and psychological specialties. It is proved how it provides the opportunity to realize students' learning activity based on their abilities, aptitudes, interests, value orientations and subjective experience, makes it possible to use the knowledge gained from other subjects in English lessons.

Key words: project method, personal-oriented approach, motivation, efficiency, communicative competence, cognitive activity.

УДК 811.111.03 (072)

Кисельова І.І.,
старший викладач
кафедри англійської мови
факультету права і міжнародних
відносин
Київського університету
імені Бориса Грінченка

В статье рассматривается целесообразность использования метода проектов на занятиях английского языка со студентами нелингвистических специальностей. Разъясняется суть метода проектов. Определяется практический аспект применения проектной деятельности. Осуществляется попытка показать, как метод проектов стимулирует развитие индивидуально-личностных качеств студентов социально-

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Особистісно орієнтований підхід у навчанні студентів англійської мови забезпечує розвиток особистості, виявляє індивідуальні здібності, дозволяє враховувати нахили, інтереси, ціннісні орієнтири, суб'єктивний досвід, надати можливість реалізуватись у навчальній діяльності. Концепція особистісно орієнтованого підходу передбачає те, що організація навчального процесу, методичні підходи та рішення викладача, використання навчального матеріалу, відбір вправ та завдань мають відповідати особистості того, хто навчається, його потребам, мотивам, активності, інтелекту, індивідуальним та психологічним особливостям. Викладач має враховувати як індивідуальні особливості, так і рівень базової підготовки студентів. Саме така робота дає можливість розкрити справжні можливості кожного студента і відповідно до цього створювати для нього індивідуальну траєкторію розвитку, що урізноманітнює навчальний процес, робить його цікавим, комфортним і дозволяє підвищити ефективність процесу навчання. Упровадження методик, які допомагають розкрити потенціал студентів, індивідуальні якості (інтелектуальні, творчі, моральні) також підвищують мотивацію до вивчення іноземної мови, активізують пізнавальну

діяльність, спонукають до самовдосконалення та творчого пошуку, є необхідним у сучасних умовах навчання. Зміна соціокультурного змісту англійської мови, нові запити учнів щодо володіння нею зумовлюють необхідність якісної зміни у її викладанні з метою покращення професійної підготовки студентів. Однією з основних цілей сучасної вищої освіти є розвиток у студентів потреби в самоосвіті і самозмінюванні [1, с. 245].

Іноземна мова (як навчальна дисципліна) сприяє створенню умов, необхідних для розвитку культурних та особистісних якостей студентів. Завдання викладача полягає у підборі таких ситуаційних вправ із різних видів мовленнєвої діяльності, щоб студенти з кращим рівнем підготовки змогли якнайкраще представити свої знання з тієї чи іншої теми, а студенти з більш низьким рівнем не відчували б себе некомфортно і теж би могли брати участь у навчальному процесі і підвищувати рівень своїх знань, умінь та навичок.

До особистісно орієнтованих технологій належать такі: різномірного навчання, колективного взаємного навчання, модульного навчання, навчання в співпраці, метод проектів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання підбору проектних завдань, а також

методики виконання творчих проектів розглядаються в працях вітчизняних і зарубіжних учених. Історіографію методу проектів простежуємо у працях Д. Дьюї, У. Кілпатрика, Е. Коллінгса, С. Шацького та інших. У вітчизняних періодичних виданнях друкувалися публікації О. Авраменка, В. Бербеця, Т. Бербец, А. Вдовиченко, А. Касперського, О. Коберника, В. Сидоренка, А. Терещука, Л. Хоменко, С. Ящука, які розкривають зміст і значення проектної діяльності в навчальному процесі учнів. У працях цих науковців зазначається, що проектна діяльність учнів дає змогу найбільш повно врахувати здібності, потреби, освітні нахили тих, хто навчається, наміри і професійні інтереси.

Питання реалізації проектної методики вивчення іноземної мови знайшли своє відображення в дослідженнях та публікаціях багатьох авторів. Так, визначенню основних характеристик проектної методики та видів проектів, опису послідовності реалізації проектів у навчальному процесі з ІМ присвячені праці зарубіжних дослідників W.H. Kilpatrick, S. Haines, G. Carter, H. Thomas, S. Estaire, J. Zanyn, D. Fried-Booth, T. Hutchinson, R. Rib, N. Vidal, F.L. Stoller. Розроблено класифікацію проектів (S. Haines), запропоновано систему поетапного виконання проекту, а також оцінювання та контролю процесу виконання проектів (S. Estaire, J. Zanyn, N. Vidal).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Окремі аспекти застосування методу проектів на заняттях з англійської мови саме для студентів нелінгвістичних соціально-психологічних спеціальностей висвітлені ще не достатньо і потребують більш детального осмислення подальшого, оскільки студенти в таких групах мають різний рівень підготовки і потребують індивідуального підходу.

Мета статті – визначити й охарактеризувати етапи проектної методики, показати практичне значення використання її на заняттях з англійської мови зі студентами соціально-психологічних спеціальностей, а також показати, як цей метод сприяє покращенню знань і розвитку індивідуальних здібностей студентів у процесі вивчення англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що англійська мова є однією з найбільш поширених у світі, тому процес її вивчення для студентів немовних спеціальностей у ВНЗ є вмотивованим. Відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій із мовної освіти, основною метою навчання іноземної мови є формування у тих, хто навчається, комунікативної компетенції, що означає оволодіння мовою як засобом міжкультурного спілкування, розвиток умінь використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур і цивілізації сучасного світу.

Для сучасних умов розвитку української системи освіти характерним є перехід до особистісно орієнтованого співробітництва, де тому, хто навчається, від-

водиться активна роль суб'єкта освітньої діяльності. Саме тому необхідним є використання в навчально-виховному процесі нестандартних технологій.

Серед новітніх технологій виділяється метод проектів, який останнім часом набуває все більшого поширення в сучасних освітніх закладах України. Проектний підхід сприяє посиленню індивідуалізації процесу навчання, пошуку оптимального поєднання теорії та практики, актуалізації наявних знань та умінь студентів [3, с. 130]. Ідея поняття «проект» – це спрямованість на результат. Щоб досягнути цього результату, треба навчити студентів самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, застосовуючи для цього знання з різних галузей, уміти прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів рішення. Метод проектів застосовується на етапі творчого використання мовного матеріалу. В основі проекту лежить якась проблема. Щоб її вирішити, студентам потрібно не лише знати мову, але й володіти певним обсягом різноманітних предметних знань. Крім цього, вони мають набутися певного рівня інтелектуальних творчих комунікативних умінь. Студенти мають навчитися працювати з інформацією, з текстом (виділяти головну думку, знаходити потрібну інформацію в іншомовному тексті), аналізувати інформацію, узагальнювати, робити висновки, працювати з довідковим матеріалом тощо. До творчих належать уміння висувати ідеї, знаходити не один, а декілька варіантів розв'язання проблеми [6].

Проектна робота пов'язана з темами, які вивчаються. У курсі іноземної мови метод проектів можна використовувати під час вивчення програмного матеріалу майже з будь-якої теми. Головне завдання – сформулювати проблему, над якою студенти будуть працювати у процесі роботи над темою програми. Від типу обраного проекту залежить його структура, обрані засоби, джерела інформації, оформлення результатів, форма захисту проекту [5].

Дуже важливим у цій роботі є підготовчий етап, де студенти вивчають граматичний та лексичний матеріал, передбачений програмою, оскільки це допоможе перейти до наступного етапу, позаяк студент не зможе висловити свої думки без необхідного словникового запасу та граматично правильно побудувати речення.

Проекти мають деякі загальні риси:

- використання мови в комунікативних ситуаціях, які наближені до реальних умов спілкування;
- спонукання студентів до самостійної роботи (індивідуальної або групової);
- пошук та вибір теми проекту, яка максимально цікавить учнів і яка безпосередньо пов'язана з умовами, в яких проект виконується;
- пошук мовного матеріалу, видів завдань та послідовності роботи згідно з темою та метою проекту;
- презентація кінцевого результату.

Проектні роботи можуть бути різними за часом виконання:

1) короткотривалими протягом 1 або 2 занять (конкретні завдання розподіляються між групами учнів для обговорення можливих способів вирішення);

2) творчими (самостійна або групова робота учасників проекту над дослідницькими творчими завданнями);

3) інформаційними монопроектами (студент збирає відповідну інформацію з будь-якої проблеми, аналізує, узагальнює отримані дані та потім інформує учнів щодо отриманих відомостей).

Проекти пропонуються для презентації із закінчення вивчення теми на етапі творчого осмислення та використання матеріалу.

Проектна методика не тільки дає можливість студентам глибше вивчити тему, але і значно розширює загальний кругозір, навчає спілкуванню, умінню самостійно здобувати і відбирати необхідний матеріал, дає можливість розвитку не тільки колективної творчості, але й індивідуальних талантів і здібностей. Головним результатом роботи над проектом є практичне застосування наявних і придбання нових знань, навичок і умінь, творче використання в подальшій роботі.

Відмінна риса проектної методики – це є особлива форма її організації. Необхідні умови роботи над проектом:

1) тематика може бути різною, студенти можуть порівнювати події, явища, факти з історії та життя людей різних країн;

2) запропонована проблема формулюється так, щоб орієнтувати студентів на використання фактів із суміжних галузей знань і різноманітних джерел інформації;

3) необхідно спонукати до роботи всіх студентів групи, запропонувавши кожному завдання, зважаючи на рівень його мовної підготовки.

Розвиваючи інтерес до предмета, не можна покладатися тільки на зміст матеріалу, що вивчається. Якщо всі учасники процесу не залучені до активної діяльності, то будь-який змістовний матеріал не викличе у всіх пізнавального інтересу. Для того, щоб розбудити в них активну діяльність, їм потрібно запропонувати цікаву і значущу проблему. Метод проектів дозволяє перейти від засвоєння готових знань до усвідомленого набуття [2].

Етапи підготовки проектів, а також форми проектної діяльності добре описані в сучасних підручниках методики викладання іноземних мов. Зупинимось на практичному аспекті застосування проектної діяльності на наших заняттях, де можна застосовувати міні-проекти, розраховані на одне заняття або навіть на його частину. Можливим є завершення виконання проекту вдома як частини домашнього завдання.

Так, проект із програмового матеріалу теми «Сім'я»: «Family problems» – «Сімейні проблеми»

для студентів спеціальностей «Соціальна робота», «Соціальна педагогіка», «Практична психологія».

1. Організаційний етап

Під час вивчення теми «Сім'я» спочатку вводимо основну лексику з цієї теми, студенти готують повідомлення про свою сім'ю. Потім доцільно розширити цю тему, спираючись на отримані раніше знання. Активізується граматики, необхідна для роботи з теми. У роботі над проектом повторюємо: вживання дієслова-зв'язки "to be", дієслів у теперішньому простому часі, порядок слів у розповідному і питальному реченні, наказовий спосіб, множину іменників, присвійний відмінок іменників. На занятті активізується основна лексика, обговорюються типи сімей, вводимо професійно-орієнтовану лексику для студентів груп «Соціальна робота» та «Соціальна педагогіка», «Практична психологія» – нуклеарна сім'я, розширена сім'я, модифікована розширена сім'я. Обговорюються типи сімей, поняття щасливої/нещасливої сім'ї, причини розбіжностей у сім'ї. Так, формулюється тема проекту, предмет, мета і завдання дослідження, обговорюється план роботи.

На початковому етапі (організаційному) дуже важливо не лише сформулювати тему і кінцеву мету проекту, а й необхідно підготувати проведення проекту.

2. Далі настає більш складний і тривалий за часом етап роботи над проектом – збір інформації (звернення до вже наявних знань, робота з різними джерелами інформації, пошук нових знань, формування власної думки і погляду на предмет дослідження). Саме тут відбувається основна робота викладача англійської мови зі своїми студентами, насамперед індивідуальна робота, обговорюються проміжні результати, коректуються помилки у вживанні мовних одиниць. Триває вдосконалення та розширення лексичного запасу. Тут розвиваються навички написання творів англійською мовою, поліпшуються і закріплюються основні мовні категорії: граматичні часи, лексичний запас, синтаксична побудова. Обговорюються переваги й недоліки кожної конкретної роботи. Даються поради, на що слід звернути увагу, які моменти доповнити, обговорюються пропозиції щось змінити, щось додати або прибрати.

У студентів зникає страх перед англійською мовою, вони краще її засвоюють. Така робота дає безліч можливостей застосувати вивчені граматичні явища і структури. Відпрацьовані в такій ситуації граматичні одиниці англійської мови надійніше закріплюються в пам'яті. На цьому ж етапі студенти працюють над технічним виконанням проекту. Студенти використовують комп'ютер, тобто в них з'являється можливість використати знання і навички, отримані на заняттях з інформатики, а також знань фахових дисциплін «Соціальна педагогіка», «Практична психологія».

3. На третьому етапі роботи в рамках проектної діяльності (етап презентації) вони представляють і захищають свої проекти. Ця робота проводиться на практичному занятті. Тут же оцінюються проектні роботи студентів, підбиваються підсумки роботи з цієї теми, робляться висновки. Висновок з теми "Family problems" («Сімейні проблеми») формують самі студенти: проблеми є у кожній сім'ї, але якщо там присутня любов, повага, турбота, то майже всі проблеми можна вирішити. Підкреслюється роль фахівця (соціального педагога, психолога) у вирішенні сімейних проблем.

Мета навчання іноземної мови – це комунікативна діяльність наших студентів, тобто практичне володіння іноземною мовою. Завдання викладача активізувати діяльність кожного учня, створити ситуації для творчої активності в процесі навчання. Використання нових інформаційних технологій не тільки поживляє й урізноманітнює навчальний процес, але і відкриває великі можливості для розширення освітніх рамок, безсумнівно, несе в собі величезний мотиваційний потенціал і сприяє принципам індивідуалізації навчання.

Висновки. Використовуючи проектну методику на заняттях з англійської мови зі студентами соціально-психологічних спеціальностей, ми отримали позитивні результати в засвоєнні студентами програмового матеріалу: підвищується активність студентів, зникає комунікативний бар'єр, з'являється зацікавленість до навчального процесу. Використання цього методу на заняттях:

– забезпечує індивідуалізацію процесу навчання;

- розкриває творчі резерви особистості студентів;
- розвиває прагнення до постійного інтелектуального розвитку;
- розширює дидактичні можливості педагогів;
- оптимізує навчальний процес.

Використовуючи метод проектів як технологію особистісно орієнтованого підходу, можна повніше враховувати можливості та інтереси студентів, стимулювати пізнавальні здібності, збільшуючи цим мотивацію навчання. Ці технології сприяють об'єднанню студентського колективу і дозволяють проявити себе кожному студентові.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник; за ред. В.Г. Кременя. Тернопіль : Навчальна книга, 2004. 384 с.
2. Клак І.Є. Особливості реалізації проектної методики у процесі формування навичок іншомовного спілкування. *Іноземні мови*. 2005. № 6. С. 11–12.
3. Медведєва І.І. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки»* / за заг. ред. проф. Є.І. Коваленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя. 2011. № 4. 204 с.
4. Ніколаєва С.Ю. Проектна робота "Europe is more than you think" для учнів старшої школи. *Іноземні мови*. 2006. № 1. С. 3–16.
5. Современные гимназии: взгляд теоретика и практика / под ред. Е.С. Полат. Москва: ВЛАДОС, 2000. 170 с.
6. Шинкаренко І.М. Використання методу проектів під час вивчення іноземної мови. URL: http://www.confcontact.com/2013_06_07/50_Shinkarenko.html (дата звернення: 21.02.2019).